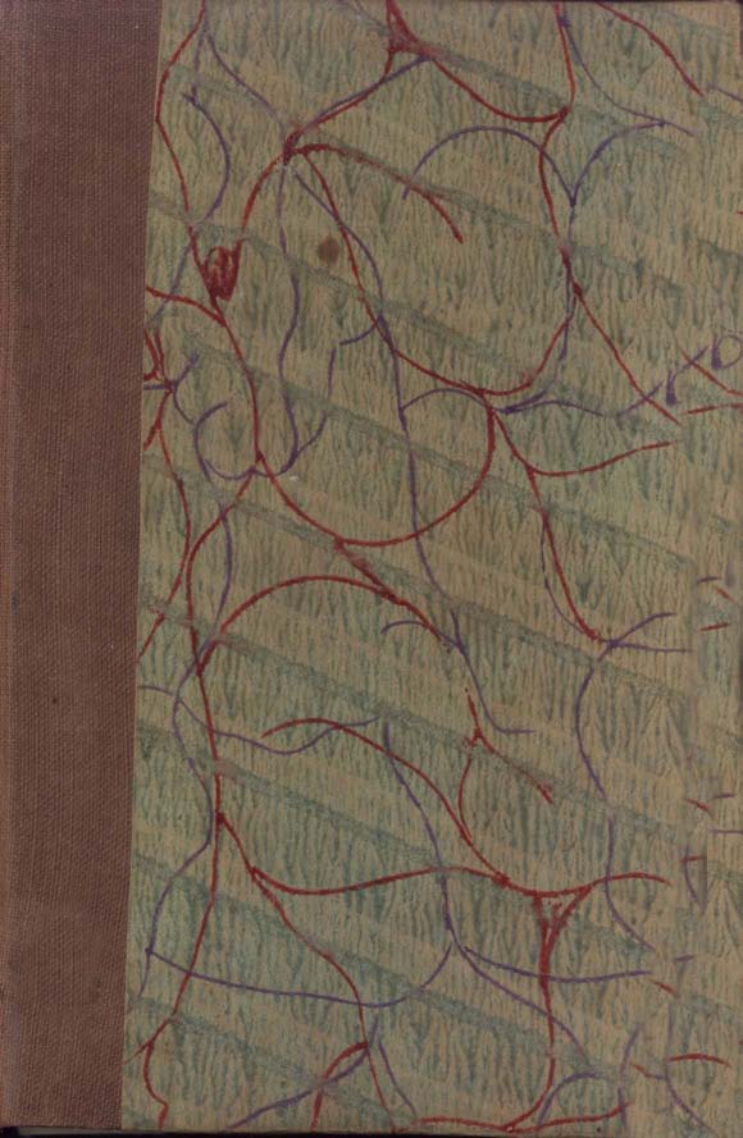

434-ԱՀ

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ
՚ՆԵՐՈՂՈՒԹԵՑ

Որք շնորհին յեկեղեցւոյ ՚ի
ձեռն Սրբազանէ փաւլին․
Հանդերձ Խորատուք, և Ռ.ղ
Թիւք ումամբք։

Բաժանեցեալ յերիս գլուխս․

Յամի Տեառն 1702։

Գլուխ Առաջին։
Թէ զինչ իցէ Ներողութիւն։

ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ է արձակումն 'ի պատժոց, զոր մարդիկք պարտին կրել. կամ 'ի կեանս այս, կամ 'ի քաւարանին, վ̃ն թողելոց մեղաց, քան զի ա̃ծ մարդ. որ մեղանչէ յորժամ առնէ զանձն իւր, զի հատուցանէ նմա զվ̃նասս բազումս. և մանաւանդ զերկուս. առաջինն եթէ մեղանչիցէ մահուչափ մեղօք զրկէ զնա 'ի բարեկամութենէն Ա̃Յ. և եթէ ներելի մեղօք՝ պակասեցուցանէ զսէրն ա̃յ. և այսպիսի վ̃նասն առնէ 'ի յա̃ծաբանից մարդապետաց. պարտաւորութի̃ մեղադրութե. երկրորդն այն. է որով մեղա

ւորն

Գրադարան
1474-2005

ւորն պարտաւորի կրել զյաւիտենական
տանջանսն վն մահուչափ մեղաց. կամ
զժամանակականն վն ներելւոյ. և այս
ասի պարտաւորութի պատժոյ։ Իսկ յոր
ժամ մեղաւորն ած այնով շնորհիւ դա-
նայ 'ի մեղաց՝ ազատի 'ի պարտաւորու-
թե մեղադրութեան. և պարտաւորու-
թին պատժոյ յաւիտենականի փոխար
կի 'ի ժամանակական պատիժն. զոր
դարձօղն պարտի կրել։ Նանիս այս
մեկ օրինակ է դաւիթ մարգարէ. որ
իբրև քարոզութբ նաթանայ զղջացաւ.
և բոլորով սրտիւ ասաց. մեղայ տն.
վաղվաղակի ասաց ցնա և նաթան. և
տր թողու զմեղս քո. որովք բանիւք
եթող ած դաւթի զպարտաւորութին
մեղադրութե. և ոչ զպարտաւորութին
պատժոյ. քանզի ասաց ցնա նաթան.
վն մեղաց քոց որդին քո մեռցի. և
քեզ հակառակեսցեն ծառայք քոյք.
և'ի բազում հալածանս կացցես. թէ
պէտ խորգով և մխիթրով ապաշխարեցեր
մինչև 'ի մահ. նոյնպէս և մեզ հանդե-
պի զօրհանապազ. քանզի 'ի ձեռն ա-
պաշխարութե՛ ազատիմք 'ի պարտաւո-
րութե մեղադրութե. սակայն պար-
տիմք

տիմք կրել զպատիժն ժամանակական
և ո՛չ կարեմք մտանել յարքայութիւն եր
կնից. մինչև վճարիցեմք արդար իրա
ւանցն ա̃յ. ո̃պ Ք̃ս ասաց. լեր իրաւա
խոհ ընդ ոսոխի քում վաղագոյն. մինչ
դեռ իցես ընդ նմա 'ի ճանապարհի։
Եւ գիտելի է. զի 'ի ձեռն ապաշխա
րանաց ոչ ազատիմք 'ի պատժոց բնա
ւին. քան զի ոչ քահանայ. և ոչ եկեղե
ցի գիտեն. թէ որքան պարտ է մեզ
կրել զապաշխարանս. և ազատիլ. քան
զի զոր օրինակ վ̃ս միոյ միայնոյ շնու
թեն քահանայ հրամայէ. զի պահիցէ
շնացողն զմի շաբաթ. եկեղեցի հրամայ
է. զի զտարի մի պահիցէ. բայց կարէ
լինիլ. զի ո՛չ ազատիցի 'ի ձեռն այսպիսի
ապաշխարանաց քան զի թէրևս ա̃ծ՝
հաստատեաց. զի պահիցէ զա̃մ աւուրս
կենաց իւրոց. իսկ և վ շտօք բազմօք ա-
զատի. ուստի յայտ է. զի պարտաւո
րութ̃ի պատժոյ շատ է. և վ̃ս այնորիկ
ապաշխարանքն մեր ոչ ազատէ զմեզ.
իսկ ևնեղութ̃իք և վիշտք մերք ո՛չ օգ
տեն. քան զի 'ինոցանէ առնումք ըզ
պատճառ տրտնջելոյ. և բազմացուցա
նելոյ զպարտս մեր։ Դարձեալ՝ գիտե
լի

լի է. զի գոն 'ի յեկեղեցւոյ բաւական.
և առաւելագոյնք վճարմունք. քանզի պի
տոյ է մեզ առ 'ի վճարել այ վն պար
տաւորութեն պատժոյ մերոյ. և ամենից
մարդկանց. քան զի գոն 'ի նմայ ար
դիւնք քի. սրբուհւոյ ածածնին. առա
քելոց. մարգարէից. մարտիրոսաց. և
ամենից սրբոց. որք ապաշխարեցին.
վաստակեցան. և չարչարեցան յաշխար
հի յոյժ. թէպէտ ոչ ունէին զպարտա
ւորութին պատժոյ: Արդարև էհաս
նց վարձ չարչարանաց. որպ ասաց հրեշ
տակն՝ Յօհաննու. չոգան գործք իւ
րեանց զհետ նոցին. սակայն ոչ չոգան
ըստ ամ զօրութեց. զօրս ունէին. քան
զի բարի մարդն վն բարեաց գործոց
իւրոց՝ ոչ թէ միայն արժան է. զի հա
տուցանիցէ նմայ ած միայն զվարձն
չարչարանաց. այլ և արժան է. զի վճա
րիցէ վն պարտաւորութեն պատժոյ. և
եթէ ոչ ունիցի զպարտաւորութին. այս
զօրութին բարեաց գործոց՝ մնայ 'ի յե
կեղեցւոջ. զի շահաւորիցի այլոց հա
ւատացելոց. որոց պիտոյիցեն վճար
մունք. զորօրինակ. մի մարդ վաստա
կելով շատ մեծանայ. զի օգտիցեն նմ

մեծու

ծնուԹիւք նր̃ աւ 'ի ապրել. այժմ ե-
Թէ առաւելանայցէ օգուտ ընկերաց.
և ազգականաց. և որդիք զօրհանապազ-
ուորն զվաստակս հարց իւրեանց:
Օ այդ վկայէ Պաւղոս ասելով. հա-
ղորդ եմ ես ամ̃ երկիւղածաց քոց.
որք պահեն զպատուիրանս քո. և ա-
ռաւել որք չարչարին անմեղաբար:
Իսկ՝ և վկայէ հաւատն մեր. որով ա-
սեմք. հաւատամք զհաղորդուԹի սր-
բոց: Պ՝արձեալ զնոյն վկայէ տէրն Պե-
տրոս. որ շնորհեաց ազգապղծողին
կորնԹացւոյ զապաշխարանս. զորս պարտ
էր նմա կրել. ասելով. եԹէ ումեք
շնորհեցէք. և ես. քանզի և ես եԹէ
շնորհեցեմ զորինչ շնորհեմ վս̃ ձեր 'ի
դէմս Ք̃ի: Սկայէ հաստատ սովորու-
Թին եկեղեցւոյ, որ 'ի սկզբանէ շնոր
հէր զներողուԹիւն ապաշխարանաց:
Սւստի յայտ է. զի 'ի եկեղեցւում գոյ
գանձն վճարմանց, զորս Առաքեալք
շնորհէին ապաշխարողաց, յորժամ
կամէր նոցին արժան պակասն այս գե-
րազանցն իշխանուԹին բանալոյ զայս
գանձն, արձակելոյ 'ի պարտաւորուԹե
պատժոյ՝ 'ի ձեռն վճարմանց Ք̃ի արդեացն

քե

ջի՛, որբուհւոյ ա̃ծածնին, և ամենից որ
բոց, մանաւանդ բովանդակի 'ի փոխանոր
դում Ք̃ի, և 'ի գլխում եկեղեցւոյ .
քանզի մանաւանդ ցնա ասաց Ք̃ս .
զորինչ արձակեսցես 'ի վ̃ր երկրի եղիցի
արձակեալ և յերկինս . իսկ և զի մանա
ւանդ փափին գիտէ զհարկս եկեղեցւոյ
և խնամել նոցին ։

Գլուխ երկրորդ .

Ո՞րք քանի են ազգք ներողութեան .

Բազում են ազգք ներողութեն . քանզի ոմանք ասեն, ներողութիւնք բազմաց
աւուրց, կամ ամաց . ոմանք ասեն, ներ
ողութիւնք քառասնաւուրականք . ոմանք
լիակատար, լիակատարագոյն, լիակա
տարագունեղ ։ Ներողութիւն բազմաց
աւուրց, կամ ամաց . և քառասնաւորա
կան . այն է . 'ի ձեռն որոյ մարդ այն
քան վճարէ յ̃յ վասն պարտուց՝ որքան
վճարէր վ̃ս նոցին . եթէ 'ի բազում
աւուրս . կամ յամս . կամ քառասնաւո
րականս պահեցէր ։ Ներողութիւն լիա
կատար՝ այն է . 'ի ձեռն որոյ մարդն
այնքան վճարէ յ̃յ որքան վճարէր . Ե
թէ

թէ կատարիցէր զա͞մ ապաշխարանս·
զորքանս քահանայ կարէ հրամայել
վ͞ս խոստովանեցելոց մեղաց։ Լիակա
տարագոյն ներողութ͞ի այն է, 'ի ձեռն
որոյ մարդն այնքան վճարէ ա͞յ որքան
վճարէր, եթէ կատարիցէր զապաշխա
րանս, զորքանս կարէ հրամայել եկե
ղեցի վ͞ս գործեցելոց մեղաց։ Իսկ լիա
կատարագունեղ ներողութ͞ի այն է, 'ի
ձեռն որոյ մարդն այնքան վճարէ ա͞յ
որքան պարտ էր վճարել, զի ազատի
ցիւր ամենեւին 'ի պատժոց, զորս կրե
լոց էր ըստ արդար իրաւանցն ա͞յ։ Եւ
այս լիակատարագունեղ ներողութիւնն
յոյժ մեծագունեղ է զի ոչ շնորհի
բազում անգամ, այլ միայն 'ի քսանև
հինգ տարին մի անգամ, կամ թէ 'ի
մեծի հարկաւորութ͞ե եկեղեցւոյ, և
ասի այս այլով անուամբ· ս͞բ տարի·
տարի ողորմութ͞ե, տարի թողութ͞ե·
և ներողութ͞ե։ Եւ զայս մեծ ողորմու
թ͞ին 'ի ձեռն եկեղեցւոյ՝ նշանակեաց
Մովսէս· այսպիսի բանիւք· և սրբես
ջիք զա͞մ յիսներորդ տարւոյն· և քարո
զեսջիք թողութ͞ի 'ի վերայ երկրի ա͞մ
բնակչաց նո͞ր, զի տարի թողութ͞ե եղի
ցի

ցի ձեզ այն ազդեցութիւն։ Իսկ այս
լիակատարագունեղ ներողութիւնս զանա
զանի 'ի միւուսոց։ նախ, զի շնորհի հա
սարակ ամենեցուն։ Երկրորդ՝, զի յա
ղագս մեծի պատճառի, (այսինքն, վասն
հաստատութեան հաւատոյ, վասն խաղաղու
թեան քրիստոնէից, և վասն այլոց՝ զորս ինքն
փափին գիտէ) պարգևի։ Երրորդ՝ զի 'ի
նոյնում ժամու սրբազան վեհապետն
հռոմայ՝ շնորհէ ամենից քահանայից՝
զի ունիցին զիշխանութիւն արձակելոյ՝
(ի ժամու ներողութեանս այսորիկ) 'ի յա
մենից հասարակ կապանաց։ 'ի մեղաց։
և յամենայն անօրէնութենէ, իսկ՝ և փոխարկե
լոյ զուխտս՝ բայց 'ի յուխտից կրօնաւո
րութեան, և մշտնջենաւորի ողջախոհու
թեան, զորս ոչ կարէ միայն քահանայ ար
ձակել։ Ապա ուրեմն որքան մեծ է
ներողութիւնս այս այնքան և պարտիմք
պատրաստել զանձն մեր՝ առ 'ի ընդու
նիլ զնա։

Գլուխ երրորդ.

Թէ որպիսի պատրաստութեամբ շահեսցուք զընդունումն բազմապատիկ Ներողութեանն։

Առ 'ի շահել զա̃մս ներողութիւնս՝
պարտի մարդ լինել 'ի ներքոյ շնորհաց,
իսկ՝ և կատարել զհրամանս շնորհողին։
Եւ վն̃ այսր մեծի լիակատարագունե
զի ներողութե՛՝ զհինգ բան որբազան
փափին հրամայէ կատարել։ Ա՛ռն, զի
ա̃մ մարդ, որ խնդրէ զայս ներողութիւն՝
ճշմարտապէս դառնայցէ 'ի մեղաց. ո՛չ
թէ միայն կատարեալ զզջմամբ, այլ և
ուղիղ խոստովանութե̃ ամենից մեղաց։
Երկրորդ՝. զի հաղորդեսցի։ Երրորդ՝.
զի պահեսցէ զերիս աւուրս 'ի նոյնում
եօթնեկի. այսինքն. զչորեք. շաբաթին
զուրբա՛թն. և զշաբա՛թն։ Չորրորդ՝.
զի բաշխեսցէ զողորմութի̃ աղքատաց
ըստ ջերմեռանդութե̃ իւրոյ։ Հինգեր
րորդ՝. զի մտանիցէ յեկեղեցիս այնքան
անգամ. որքան նշանակէ Եպիսկոպոսն
մտանել. և աղօթել անդ. ըստ դիտա
ւորութե̃ փափին։ Եւ զայս հինգ հրա
մանս պարտ է պահել. և կատարել. 'ի
նոյնում եօթնեկի. և ոչ արժան է ըզ

կեան

կէան 'ի միում եօթնեկի կատարել. և
զկեանս 'ի միւսում։ Իսկ՝ և զպահսն. զո-
ղորմութիւն. և զգնալն յեկեղեցի. երբ
ոչ կարիցէ մարդն կատարել. կարէ քա-
հանայն փոխարկել 'ի յայլս բարիս գոր-
ծըս։ Սակայն իբրև եհաս ժամանակ
այս մեծի ներողութեան. պարտ է լսն
դալ. և ուրախանալ. իբրև մարդ. որ
'ի բանտի էր վաղուց. վս̃ պարտուց. ո-
րում եհաս հրաման ազատիլոյ. և յետոյ
պարտ է գոհանալ զա̃յ. աղաչել զնա
զի արժանացուցանիցէ զմեզ ընդունե-
լոյ զպարգևս զայս. խոնարհեցո զանձն
քո. զի ոչ կարես վճարել այ̃. ասելով.
թող ինձ. տր̃. թող քան զի բազում
է ողորմութիւն քո. և բաւական չարչա-
րանք որդւոյ քոյ. և ամենից սրբոց առ
'ի վճարել քեզ. աղաչեմ առ քս̃. առ
սրբուհի ածածինն. և առ ամ̃ սրբս̃. զի
հաղորդակից լինիցիս չարչարանաց. և
վշտաց նոցին. զի զկնի նր̃ կարիցես հա-
մահետևիլ վարուց նոցին. դարձեալ
խորհեա հաստատապէս դառնալ 'ի մե-
ղաց. և նորոգիլ 'ի նոր մարդն կատա-
րեալ միաբանութ̃բ հոգւոյ և մարմնոյ. զի
լիցիս անկարատ առաջի այ̃. խորհեաց
դար

դարձեալ՝ զպատճառ դառնալոյ. և մանաւանդ յիշեա զայս մեծ մարդասիրութիւն տն, որ ածէ զքեզ առ 'ի ապաշխարութիւն, և եթէ անարգիցես զնա՝ թէրևս ոչ ևս կարես փրկել պատարագաւ, և այլով բարեգործութբ՝, այլ մնայ ահեղ ակնկալութն դատաստանին, և նախանձ հրոյն, որպ ասաց առն Պօղոս: Յետոյ պարտ է խոստովանիլ՝, և զկնի խոստովանութենդ բաշխեալ զողորմութն, պահեա զերիս աւուրս, գնա յեկեղեցիս առ 'ի աղօթել. և իբրև մտանես յեկեղեցիս՝ խնդրեա զթողութն մեղաց քոց ասելով ջերմեռանդ սրտիւ զսաղմոսն դաւթի:

Ողորմեա ինձ այ ըստ մեծի ողորմութն քում. ըստ բազում գթութն քում քաւեա զանօրէնութիւնս իմ:
Առաւել լուա զիս յանօրէնութէ իմմէ և 'ի մեղաց իմոց սրբեա զիս:
Զանօրէնութիւնս իմ ես ինձէն գիտեմ և մեղք իմ առաջի իմ են յամ ժամ:
Քեզ միայն մեղայ տր. և զչար առաջի քո արարի:
Որպ արդար եղիցիս 'ի բանս քո. և յաղթեսցես 'ի դատելն քո: Նո

Անօրէնութե̅ յղացայ. եւ'ի մեղս ծնաւ զիս մայր իմ։

Դու տ̅ր՝ զճշմարտութի̅ սիրեցեր զան յայտս՝ եւ ծածկեալս իմաստութե̅ քով յայտնեցեր ինձ։

Ցօղեա՛ յիս մշտկաւ. եւ սուրբ եղեց. լուա՛ եւ քան զձիւն սպիտակ եղէց։

Լսելի արա՛ ինձ ցնծութիւն եւ ուրախութիւն. եւ ցնծասցեն ոսկերք իմ տառապեալք

Դարձո՛ զերեսս քո 'ի մեղաց իմոց. եւ զա̅մ անօրէնութի̅ս իմ ջնջեա՛։

Սիրտ ս̅բ հաստատեա՛ յիս ա̅ծ. եւ զհոգի ուղիղ նորոգեա՛'ի փորի իմում։

Մի՛ ընկենուր զիս տ̅ր յերեսաց քոց եւ զհոգի ս̅բ քո մի՛ հաներ յինէն։

Ա[illegible] տուր ինձ ցնծութի̅ փրկութե̅ քո. հոգւով պետութե̅ քո հաստատեա՛ զիս։

Ուսուցից անօրինաց զճանապարհս քոյս եւ ամպարիշտք առ քեզ դարձցին։

Փրկեա՛ զիս յարենէ ա̅ծ, ա̅ծ փրկութե̅ իմոյ. ցնծասցէ լեզու իմ յարդարութե̅ քում։

Տ̅ր եթէ զշրթունս իմ բանաս. բերան իմ երգեսցէ զօրհնութիւն քո։

Թէ

Թէ կամեցեալ էիր զպատարագս մա
տուցանէաք · բայց դու ընդ ողջակէզս
իսկ ոչ հաճեցար ։
Պատարագ ա՟յ հոգի խոնարհ · զսիրտ մր՟
և զհոգի խոնարհ ա՟ծ ոչ արհամարհէ ։
Բարի արա՛ տ՟ր կամօք քովք սիոնի ·
և շինեսցին պարիսպքն եր՟մի ։
Յայնժամ հաճեսցիս ընդ պատարագս
արդարութեան · յորժամ ուխտեալ զուա
րակն ելցէ 'ի սեղան քեզ պատարագս ։

Աղօթ·

Աղաչեմք զքեզ, տ՟ր ա՟ծ · զի հայեցիս
'ի բարձրութենէ քումմէ 'ի վ՟ր ազգիս
այսորիկ, որոյ աղագաւ տ՟րն մեր յ՟ս ք՟ս
որդի քո հաճեցաւ մատնիլ 'ի ձեռս
ամբարշտաց, և զչարչարանս խաչին կրել ։
Ամենակալ և մշտնջենաւոր տ՟ր, որ իշ
խես 'ի վ՟ր կենդանեաց, և ննջեցելոց ; և
ամենեցուն ողորմիս, զորս հաւատով և
գործով քոյս լինելոց գոլ՝ նախածանա
չես, խոնարհ դիմօք աղաչեմք զքեզ ·
զի որոց աղագաւ աղաչել զքեզ սահ
մանադրեցաք, թէ կենդանիք իցեն, և
թէ ննջեցեալք, բարեխօսութե՟ ամենից
սրբոց շնորհեսցես նոցին զկատարեալ
ներ

ներողութ՟ն մեղաց իւրեանց. տ՟ր մե-
րով յիս՟ քրիս՟, որ ընդ քեզ կեայ, և թա-
գաւորէ 'ի միութ՟ե ոգւոյն սրբոյ ա՟ծ,
ընդ ամենայն յաւիտեանս յաւիտենի:
Դարձեալ՝ աղօթեմ ըստ դիտաւորու-
թ՟ե սրբազանի փափին ասելով զսաղ-
մոսն դաւթի:

Լուիցէ քեզ տ՟ր յաւուր անձկութ՟ե. օգնական եղիցի քեզ անունն ա՟յ յակոբայ:
Առաքեսցէ քեզ տ՟ր զօգնութ՟ի 'ի սրբութ՟է իւրմէ. և 'ի սիոնէ ընկալցի զքեզ:
Յիշեսցէ զտ՟ր զա՟մ պատարագս քո. և զուխտս քո ընդունելի արասցէ:
Տացէ քեզ տ՟ր ըստ սրտի քում. և զա՟մ խորհուրդս քո նա կատարեսցէ:
Ցնծասցուք մեք 'ի փրկութ՟ե քում. յանուն ա՟յ մերոյ մեք մեծք եղիցուք:
Լցուսցէ տէր զա՟մ խնդրուածս քո. այժմ ծանեաք. զի կեցոյց Տէր զօծեալ իւր.
Լուաւ սմա յերկնից 'ի սրբութ՟է իւրմէ. 'ի զօրութ՟ի փրկութ՟ե աջոյ իւրոյ:
Սոքա կառօք՝ և սոքա երիվարօք. այլ մեք զանուն տ՟ն ա՟յ մերոյ կարդասցուք.
Սոքա

1474-2005

Նոքա խափանեցան՝ և անկան. մեք յարեաք և ուղիղք եղաք:

Տէր կեցո՛ զթագաւորն՝ և լուր մեզ. յաւուր յորում կարդասցուք առ քեզ:

Աղօթ.

Տէր ամենակալ, և մշտնջենաւոր Աստուած ողորմեա՛ց ծառային քում հայրապետին մերում, այս անուն, և ուղղեա՛ զնա ըստ գթութեան քո՛յ ի ճանապա՛րհն յաւիտենականի փրկութեան, զի շնորհիւ քով խնդրիցէ զհաճոյս քոյս, և ամենայն զօրութեամբ կատարիցէ. Տեառն մերով Յիսուսիւ Քրիստոսիւ և ասէ Հայր մեր.
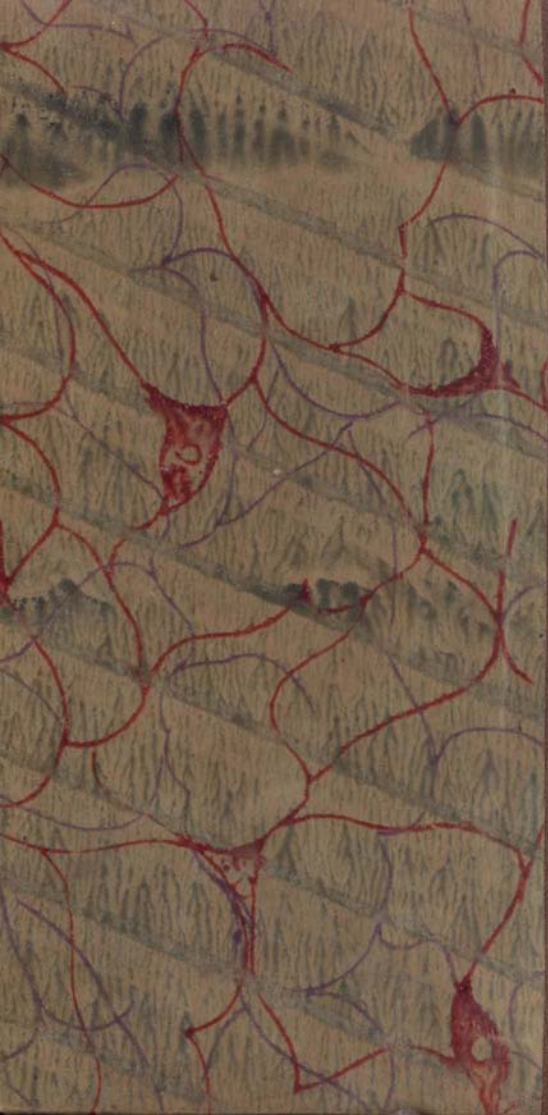
Նաև այնոքիկ որք ո՛չ ճանաչեն զգիր, ըստ գիտաւորութեան այսորիկ զհնգետասան ողջոյն, և զհնգետասան Հա՛յր մեր ասասցեն.